

مجموعه مقاله‌های اولین همایش

کارنامه صد سال شعر زنان فارسی سرا

به کوشش و ایرایش
فاطمه را کعبه

انجمن شاعران ایران

۱۳۹۷

همایش کارنامه صد سال شعر زنان فارسی سرا (نخستین: ۱۳۸۸: تهران)

کارنامه صد سال شعر زنان فارسی سرا / به کوشش فاطمه راکعی

تهران: انجمن شاعران ایران، ۱۳۹۴

ص ۷۰۱+۳۹

۸-۶۹-۸۵۱۴-۹۶۴-۹۷۸

فیبا

بالای عنوان: مجموعه مقاله‌های اولین همایش

زنان شاعر ایرانی -- قرن ۱۴ -- کنگره‌ها

شعر فارسی -- قرن ۱۴ -- مجموعه‌ها

راکعی، فاطمه، ۱۳۳۳ - گردآورنده

PIR ۳۵۴۴/۲ ک ۱۳۹۴

۶۲۰۹/۱۸

۴۰۶۱۰۹۵

سرشناسه

عنوان و نام‌پدیدآور

مشخصات نشر

مشخصات ظاهری

شابک

وضعیت فهرست نویسی

یادداشت

موضوع

موضوع

شناسه سرود

رده‌بندی - کنگره

رده‌بندی دیویی

شماره کتابشناسی لی

کارنامه صد سال شعر زنان فارسی سرا

(۲۸ و ۲۹ مهر ۱۳۸۸)

فاطمه راکعی (دبیر علمی همایش)

مریم حسینی (دبیر علمی همایش)

ویراستار: فاطمه راکعی

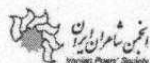
چاپ نخست / تهران / ۱۳۹۷

شمارگان: ۳۰۰

قیمت: ۱۲۰۰۰۰

شابک: ۸-۶۹-۸۵۱۴-۹۶۴-۹۷۸

ISBN: 978-964-8514-69-8

انجمن شاعران ایران، تهران، خیابان دکتر شریعتی،

خیابان شهید کلاهدوز، نبش خیابان شهید نعمتی. تلفن ۲۲۶۰۵۸۰۹

Iranian poets' society. Sh. Nemati st. Sh Kolahdouz st. Tehran.

با مشارکت و حمایت معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

فهرست

- ۹ د. چه
- ۱۱ سرانگ سویدای جان
- ۱۷ **درباره‌ی پره‌ن اءنصامی**
شعر «فرشته‌ی انس»
- ۱۹ • مقایسه‌ی سبکی شعر پره‌ن اءنصامی با شعر حمیدی شیرازی
در داستان موسی
نرجس سپهرنژاد
- ۴۳ **درباره‌ی فروغ فرخزاد**
شعر «تولد ی دیگر»
- ۴۷ • جلوه‌های مدرنیته در شعر فروغ فرخزاد
حسن اکبری بیرق
- ۶۷ • حس آمیزی در شعر فروغ فرخزاد
مینا بهنام
- ۷۹ • آشنایی‌زدایی در شعر فروغ فرخزاد
محمود رضایی دشت ارژنه
- ۸۹ • فروغ، ساختار شکنی پسامدرن
زهره طاهری

• شگرد «تکرار» و شیوه‌های آن در شعر فروغ فرخزاد

۱۰۱

فاطمه مدرسی و الناز ملکی

درباره‌ی ژاله اصفهانی

۱۱۵

شعر «روح زن»

• ژاله اصفهانی و شعر مهاجرت

۱۱۷

مریم حسینی و مهشاد شهبازی

• شعر حال و آثار ژاله اصفهانی

۱۳۵

پریچهر سلطانی

درباره‌ی طاهره صفارزاده

۱۵۵

شعر «من اهل مذهب پیدا انم»

• نمود انقلاب در اشعار طاهره صفارزاده

۱۵۷

اسما حسینی‌مقدم

• بررسی رابطه‌ی مضمون و تصویر در مجموعه‌ی «بیعت بیداری»

۱۷۹

طاهره صفارزاده

۱۷۹

مریم رضایی فرد

• بررسی اصلی‌ترین عوامل تحول‌آفرین در شعر و اندیشه‌ی

۱۹۳

طاهره صفارزاده

محمود صادق‌زاده

درباره‌ی سیمین بهبهانی

۲۱۹

شعر «کولی واره»

• شگردهای بیانی غزلیات سیمین بهبهانی

۲۲۱

فاطمه مدرسی و محمد بامیلادی

• نقد کهن‌الگویی دفتر شعر «دشت ارژن» سیمین بهبهانی

۲۳۹

فاطمه مقیمی

درباره‌ی فاطمه راکعی

- شعر «زینب مجسم»
۲۵۵
- مروری بر «مادرانه‌ها» و «ناخنکی به زندگی»
مهدی افشار
۲۵۷
- فمینیسم و شعر زن مسلمان ایرانی
اسماعیل امینی
۲۶۹
- نقد فمینیستی مادرانه‌های فاطمه راکعی
سهیل صلاحی‌مقدم
۲۸۳

درباره‌ی دیگر شاعران

- شعر «فردا»
۲۹۷
- جا پای رفتن زن که پیدا می‌شود نکرده‌ای
نرگس حسینی
۲۹۹
- این نردبان عشق
نسرین شکویی ممتاز و لیلا فرهادی
۳۴۹

درباره‌ی شاعران زن در دیگر کشورهای فارسی‌زبان

- نقد ساختاری و فمینیستی شعری از نادیا انجمن
مریم حسینی
۳۷۱
- شیوه‌ی نیمایی در شعر زنان افغانستان
محمدکاظم کهدویی
۳۸۱
- زیر باران شکوفه‌ریز نگاه
نورعلی نورزاد
۴۰۳
- عوامل آهنگساز در اشعار گلرخسار
مطلوبه خواجه‌اوا
۴۱۵

درباره‌ی شعر زنان

- حجاب و عفاف از منظر شاعران معاصر زن
زهره استادزاده و محمدامین ناصح
۴۳۷
- مسائل زنان در شعر زنان
الهام جوکار
۴۵۹
- ژاله، روین و زبان زنانه در طنز امروز
رویا صر
۴۷۹
- بررسی سیر تحول مضامین مادرانه در شعر شاعران زن، از مشروطه تا امروز
مریم عاملی رضایی
۵۱۵
- تحلیل سام‌تاریخ و رفت‌شناسی زن در شعر زنان
پوران (صدیقه) علیچیان
۵۳۹
- روح زنانه در شعر پریسان اعظمی، سیمین بهبهانی و فروغ فرخزاد
طاهره سیدرضایی
۵۶۵
- وسوسه‌ی حوا در شعر زنانه
لیلا شکوه‌فر
۵۸۹
- معرفی زنان شاعر مجله‌ی «عالم نسران»
مرجان فردوسی و معصومه سیار
۶۰۹
- زبان زنانه در شعر معاصر
سولماز مظفری
۶۵۹

در حاشیه‌ی همایش

- بهار بود؛ من دوازده سال داشتم
مصاحبه‌ی نرگس حسنی با گلرخسار صفی‌اوا
۶۷۹
- از سرنوشت دست‌های نسل فانوس
مصاحبه‌ی نرگس حسنی با خالده فروغ
۶۹۳

دیباچه

در طول تاریخ ادبیات ایران، در برابر ده‌ها نام برجسته از مردان - که آثارشان از نظر کیفی و کمی، آنها را چهره‌های تابناک شعر ایران‌زمین معرفی می‌کند - در بطنی از دوره‌ها شاهد درخشش نام‌هایی از زنان شاعر ایران هستیم؛ شاعرانی که حاشیه‌هایی تازه و شعرهایی ناب دارند.

سرودهای این زنان به‌مثابه‌ی فریادهایی است از عمق جامعه‌ای مردسالار، که می‌گوید: «زنان شاعر نیز هستند!» «رابعه قزداوی» (دوره‌ی سامانی) و «مهستی گنجوی» (دوره‌ی سلجوقی) نام‌هایی هستند که در قرن‌های گذشته، خوش درخشیده‌اند. بر این دیگر از شاعران زنی که نام‌هایشان در اوراق کتاب تاریخ ادبیات ایران، از رودی تا روزگار اخیر ثبت شده عبارت‌اند از: جهان‌ملک خاتون (قرن هشتم ه. ق)، دلشاد خاتون (قرن نهم)، حیات هروی (قرن دهم)، حیاتی (بی‌بی عصمتی) (قرن دوازدهم)، نیشابوری (مؤمنه) (قرن دوازدهم)، خدیجه سلطان داغستانی (قرن دوازدهم)، زبیده خانم (قرن سیزدهم)، قره‌العین (قرن سیزدهم) و حیران خانم دنبلی که دیوان شعرهای فارسی و ترکی او در سال ۱۳۴۴ ه. ق. در تبریز به چاپ رسیده است و برخی دیگر که ذکر نامشان در این مجمل نمی‌گنجد.

اما آنچه در یک قرن اخیر و از مشروطه تا امروز، در - زنان شعر زنان رخ داده است، از تحولی بزرگ در این زمینه خبر می‌دهد. در کنار تحولات حقیق اجتماعی در جریان مشروطه و پس از آن، حضور زنان شاعر، مشهود و چشمگیر است: زنانی که عموماً در آثار خود از حقوق انسانی و مطالبات اجتماعی زنان سخن گفته‌اند.

شمس کسمایی، ادیبه‌الزمان فراهانی، فخر عظمی ارغون، مهرتاج رخشان، نیمتاج سلماسی و ژاله قائم‌مقامی از این جمله‌اند. در همین دوره است که نام یک زن برای اولین بار، نه تنها در میان شاعران زن، بلکه در عرصه‌ی عمومی شعر ایران

می‌درخشد. این زن، پروین اعتصامی است که شعرش از نظر قدرت بیان، استحکام ساختار و اندیشه و محتوا، به آثار شاعران مرد برجسته‌ی این مرز و بوم پهلوی می‌زند، به‌طوری که جامعه‌ی مردسالار، چنین واقعیتی را بر نمی‌تابد و کسانی نه تنها به شاعر بودن وی، بلکه به وجود شاعری به نام پروین اعتصامی با شک و تردید می‌نگرند. اما پروین تنها نمی‌ماند و بعد از او نوبت ظهور شاعران برجسته‌ی دیگری از میان زنان است: فروغ فرخزاد، سیمین بهبهانی، طاهره صفارزاده و ...

این جهش در حوزه‌ی شعر زنان، در چند دهه‌ی اخیر، با افزایش بیش از پیش علم و تاهای زنان ایرانی نسبت به حقوق فردی و اجتماعی‌شان، رشدی فزاینده یافته است. در این دوره، شاعرانی با آثاری درخشان مطرح شده‌اند که البته برای تثبیت جایگاه خود در عرصه‌ی شعر فارسی، نیاز به زمان بیشتر و قضاوت تاریخ دارند. از میان این زنان، برخی در آثار خود، در کنار موضوع‌های گوناگون، به‌طور خاص به مسائل زن پرداخته‌اند. اینان شاعرانی آگاه، دردمند و فرزانه‌اند که در شعرشان چهره‌ی تاریخی زن مستمدیده را به تصویر می‌کشند که دیگر تاب ستم‌پذیری ندارد؛ و بدین گونه، تراس‌های خود را نسبت به آنچه بوده و هست، و آرمان‌هایشان را برای درآنداختن عرحی نو در عرصه‌ی روابط انسانی و اجتماعی، فراروی جامعه‌ی ایرانی و بلکه جهانی، با زبان شعر به تصویر می‌کشند.

محتوای آنچه در این مجموعه عرضه می‌شود به نگاه و برداشت نویسندگان مقالات درباره شعر و شخصیت شاعران زن مربوط می‌شود و لزوماً منطبق با نگاه و برداشت برگزارکنندگان همایش نیست.

دکتر فاطمه راکعی

مدیر کل همایش